

ПРАВА ЛЮДИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я

Європейська хартія прав пацієнтів, розроблена Активною громадською мережею у співпраці з громадськими організаціями з 12 різних країн ЄС у листопаді 2002 року

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята Радою Європи 04.11.1950 р. (ратифікована Законом України від 17.07.1997 р.)

Міжнародний биль про права людини

Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. (ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19.10.1973 р.)

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. (ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19.10.1973 р.)

- право на профілактичні заходи (ст. 1);
- право на доступність у галузі охорони здоров'я (ст. 2);
- право на медичну інформацію (ст. 3);
- право на згоду на медичне втручання та право на відмову від медичного втручання (ст. 4);
- право на свободу вибору (ст. 5);
- право на приватність і конфіденційність (ст. 6);
- право на повагу до часу пацієнта (ст. 7);
- право на якісну медичну допомогу (ст. 8);
- право на безпечну медичну допомогу (ст. 9);
- право на інновації (ст. 10);
- право на попередження за можливостями страждань і болю (ст. 11);
- право на індивідуальний підхід до лікування (ст. 12);
- право на подання скарги (ст. 13);
- право на компенсацію (ст. 14).

- право на життя (ст. 2);
- заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (ст. 3);
- право на свободу та особисту недоторканність (ст. 5);
- право на повагу до приватного і сімейного життя, до життя і кореспонденції (ст. 8);
- право на ефективний засіб юридичного захисту (ст. 13);
- заборона дискримінації (ст. 14).

- право на життя, на свободу і на особисту недоторканність (ст. 3);
- заборона тортур, або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження і покарання (ст. 5);
- рівність усіх людей перед законом (ст. 7);
- право на ефективне повнення у правах компетентними національними судами (ст. 8);
- заборона безпідставного втручання у особисте і сімейне життя (ст. 12);
- право на соціальне забезпечення (ст. 22);
- право на працю (ч. 1 ст. 23);
- право на відпочинок та дозвілля (ст. 24);
- право на достатній життєвий рівень (ч. 1 ст. 25).

- заборона дискримінації (ч. 1 ст. 2);
- право на життя (ч. 1 ст. 6);
- заборона катування чи жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (ст. 7);
- право на свободу та особисту недоторканність (ч. 1 ст. 9);
- заборона свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя (ст. 17);
- право на свободу асоціації з іншими, включаючи право створювати профспілки і вступати до них для захисту своїх інтересів (ст. 22);
- рівність людей перед законом і судом (ст. 26).

- право на створення і доступ до професійних спілок (ч. 1 ст. 8);
- право на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування (ст. 9);
- право на достатній життєвий рівень (ч. 1 ст. 11);
- право на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я (ст. 12).

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (НА ПІДСТАВІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ, ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ, ЗАКОНУ УКРАЇНИ "ОСНОВИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я")

Пацієнт

Права

- 1) право на медичні профілактичні заходи (ст. 49 Конституції України, ст. 283, ч. 4 ст. 286 Цивільного кодексу України, ч. 1 ст. 3, п. 7 ст. 4, ст. 6, 10, п. "а", "б" ст. 10, ст. 31, 32, 42, ч. 1 ст. 43, ст. 53, п. "а" ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 2) право на доступність у галузі охорони здоров'я (ч. 1, 3 ст. 49 Конституції України, ст. 283, 284 Цивільного кодексу України, ч. 4 ст. 4, ст. 6 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 3) право на медичну інформацію (ч. 3 ст. 32, ст. 34 Конституції України, ст. 285, 302 Цивільного кодексу України, п. "е" ст. 6, ст. 39 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 4) право на згоду на медичне втручання та право на відмову від медичного втручання (ч. 3 ст. 28, ч. 1 ст. 29 Конституції України, ч. 3, 4, 5 ст. 284, ч. 4 ст. 286, ст. 289 Цивільного кодексу України, ст. 42, 43 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 5) право на свободу вибору в галузі охорони здоров'я, а саме:
  - а) право на вільний вибір лікаря;
  - б) право на вибір методів лікування відповідно до рекомендацій лікаря;
  - в) право на вибір закладу охорони здоров'я;
  - г) право на заміну лікаря;
  - д) право на лікування за кордоном у разі неможливості надання такої допомоги у закладах охорони здоров'я України (ч. 2 ст. 284, ст. 633 Цивільного кодексу України, п. "д" ст. 6, ч. 1 ст. 34, ч. 1 ст. 35, ст. 36, 38 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 6) право на медичну таємницю (ч. 1, 2 ст. 32, ст. 34 Конституції України, ч. 4 ст. 285, ст. 286 Цивільного кодексу України, ст. 39-1, 40, п. "г" ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 7) право на якісну медичну допомогу (ч. 1 ст. 49 Конституції України, ч. 1 ст. 284 Цивільного кодексу України, п. "д" ст. 6, п. "а" ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 8) право на безпечну медичну допомогу (ч. 1 ст. 49 Конституції України, ч. 1 ст. 284 Цивільного кодексу України, ст. 42, 44 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 9) право на інновації, а саме:
  - а) право на медико-біологічний експеримент;
  - б) право на репродуктивні технології;
  - в) право на донорство;
  - г) право на терапевтичне клонування;
  - д) право на корекцію (зміну) статі (ч. 3 ст. 28 Конституції України, ч. 3, 7 ст. 281, ч. 4 ст. 289, ч. 1 ст. 290 Цивільного кодексу України, ст. 45, 47, 48, 51 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 10) право на попередження за можливостями страждань і болю (ст. 3, ч. 2 ст. 28 Конституції України, ч. 2 ст. 289 Цивільного кодексу України, ст. 6, 52 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 11) право на індивідуальний підхід до лікування (п. "д" ч. 1 ст. 6, ч. 1 ст. 38, ч. 3 ст. 39, ч. 3 ст. 43 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 12) право на оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я (ст. 40 Конституції України, п. "і" ст. 6 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 13) право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю (ч. 1 ст. 3 Конституції України, ч. 1 ст. 22, ст. 23, 90б, ч. 1, 2 ст. 116б, ч. 1 ст. 116г, ст. 116в, 119б – 120з, 120у Цивільного кодексу України, п. "і", "л" ст. 6 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 14) право людини на життя та на повагу до гідності при наданні медичної допомоги (ст. 3, 21, 27, ч. 1, 2 ст. 28, ст. 64, 68 Конституції України, ст. 281, 297 Цивільного кодексу України, ч. 3 ст. 52 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 15) право на захист від будь-яких інших незаконних форм дискримінації, пов'язаних зі станом здоров'я (ст. 21, ч. 2, 3 ст. 22, ч. 2 ст. 24 Конституції України, п. "н" ст. 6, ст. 9 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 16) право на допуск інших медичних працівників, членів сім'ї, опікуна, піклувальника, нотаріуса, адвоката, а також священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду (ст. 287 Цивільного кодексу України).

Обов'язки

- 1) підслухувати про своє здоров'я та дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян (п. "а" ст. 10, ст. 32 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 2) проходити профілактичні медичні огляди і робити щеплення (ч. 4 ст. 286 Цивільного кодексу України, п. "б" ст. 10, ст. 30, 31 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 3) надавати невідкладну допомогу іншим громадянам, які знаходяться в небезпечному для життя і здоров'я стані (п. "а" ст. 10, ст. 37 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 4) виконувати медичні приписи та правила внутрішнього трудового розпорядку закладу охорони здоров'я (ч. 2, 3 ст. 34 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 5) у невідкладних випадках, коли існує реальна загроза життю, отримувати медичну допомогу без своєї згоди чи згоди законного представника (ч. 1 ст. 29 Конституції України, ч. 2 ст. 284 Цивільного кодексу України, ч. 2 ст. 43 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я").

Медичний працівник

Права

- 1) право на належні умови професійної діяльності (ч. 4 ст. 43 Конституції України, ст. 5, п. "з" ст. 6, п. "б" ч. 1 ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 2) право на створення наукових медичних товариств, професійних спілок та інших громадських організацій (ч. 1, 3, 4 ст. 35 Конституції України, ст. 314 Цивільного кодексу України, п. "к" ч. 1 ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 3) право на судовий захист (ст. 3, 55, 56, 59, 68 Конституції України, ст. 15, 16, 297, 299 Цивільного кодексу України, п. "д" ч. 1 ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 4) право на зайняття медичною і фармацевтичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації (ч. 1 ст. 43, ч. 1 ст. 53 Конституції України, ст. 17, ч. 1 ст. 74, п. "а" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 5) право на підвищення кваліфікації, перепідготовку не рідше одного разу на п'ять років у відповідних закладах та установах (п. "в" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 6) обов'язкове страхування медичних працівників за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заповідання шкоди їх життя і здоров'ю при виконанні професійних обов'язків у випадках, передбачених законодавством (ч. 1, 2 ст. 46, ч. 1 ст. 49 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 7) право на надання інформації про пацієнта (ч. 2 ст. 32, ч. 3 ст. 34 Конституції України, ч. 2, 4 ст. 285 Цивільного кодексу України, ч. 2, 5 ст. 39, ст. 39-1, 40, ч. 1 ст. 43 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 8) право на відмову від подальшого ведення пацієнта (ч. 5 ст. 284 Цивільного кодексу України, ч. 2, 3 ст. 34, ст. 38 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 9) право здійснювати медичне втручання без згоди пацієнта та/або його законних представників (ч. 1 ст. 29 Конституції України, ч. 5 ст. 284 Цивільного кодексу України, ч. 2 ст. 43 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 10) право на вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, виводження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики (п. "г" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 11) право на безоплатне користування соціальною, екологічною та спеціальною медичною інформацією, необхідною для виконання професійних обов'язків (ст. 32, 34 Конституції України, ст. 200, 285, 302 Цивільного кодексу України, п. "д" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 12) соціальну допомогу з боку держави у разі захворювання, каліцтва або в інших випадках втрати працездатності, що настала у зв'язку з виконанням професійних обов'язків (ст. 46 Конституції України, п. "е" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 13) право на скорочений робочий день і додаткову оплачувану відпустку у випадках, встановлених законодавством (ст. 43, 45 Конституції України, п. "з", "и" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 14) право на пільгові умови пенсійного забезпечення (ст. 46 Конституції України, п. "н" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 15) право на пільгове надання житла та забезпечення телефоном (ст. 47 Конституції України, п. "і" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 16) право на безоплатне користування житлом з освітленням і опаленням тим, хто проживає і працює у сільській місцевості і селищах міського типу, надання пільг щодо сплати земельного податку, кредитування, обзаведення господарством і будівництва приватного житла, придбання автомобіля транспорту (ст. 48 Конституції України, п. "л" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 17) право на першочергове одержання лікувально-профілактичної допомоги і забезпечення лікарськими та протезними засобами (ст. 49 Конституції України, ст. 283, 284 Цивільного кодексу України, п. "н" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 18) право на безоплатне одержання у власність земельної ділянки в межах земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства (ст. 41 Конституції України, п. "м" ст. 77 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я").

Обов'язки

- 1) подавати своєчасну та кваліфіковану медичну і лікарську допомогу, сприяти охороні та зміцненню здоров'я людей, запобіганню і лікуванню захворювань (ч. 1 ст. 9 Конституції України, ч. 1 ст. 284, гл. 63 Цивільного кодексу України, п. "а" ст. 6, п. "а" ч. 1 ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 2) безоплатно надавати першу медичну допомогу громадянам у разі нещасного випадку та в інших екстремальних ситуаціях (ст. 37, п. "б" ч. 1 ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 3) поширювати наукові та медичні знання серед населення, пропагувати, в тому числі власним прикладом, здоровий спосіб життя (ч. 2 ст. 49 Конституції України, ст. 32, п. "в" ч. 1 ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 4) дотримуватись вимог професійної етики і деонтології, зберігати лікарську таємницю (ч. 1, 2 ст. 32 Конституції України, ч. 4 ст. 286 Цивільного кодексу України, ст. 39-1, 40, 76, п. "г" ч. 1 ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 5) постійно підвищувати рівень професійних знань і майстерності (п. "д" ч. 1 ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 6) надавати консультативну допомогу своїм колегам та іншим працівникам охорони здоров'я (ч. 1 ст. 287 Цивільного кодексу України, п. "к" ст. 6, п. "е" ч. 1 ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я");
- 7) надавати пацієнтам чи іншим компетентним суб'єктам медичну інформацію (ч. 3 ст. 32, ст. 34 Конституції України, ст. 285 Цивільного кодексу України, п. "е" ст. 6, ст. 39, п. "г" ч. 1 ст. 78 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я").

Видання здійснено за фінансової підтримки Міжнародного фонду "Відродження"